

Qoʻldosh Pardayev

MUHAMMAD AMINXOʻJA MUQIMIY

HAYOTI VA IJODINI OʻRGANISH BOʻYICHA

Dastur va uslubiy qoʻllanma

I. KIRISH

Muhammad Aminxo'ja Muqimiy hayoti va ijodini o'qitish bo'yicha dastur oliy ta'lim muassasalari uchun mo'ljallangan. Unda mazkur kursning maqsadi, vazifalari va mazmuni ifodalangan bo'lib, Muqimiy hayot yo'li, ijodiy merosi, lirikasi, hajviyoti, muvashshah-g'azallari, ta'rixlari va ijodi manbalariga doir ma'lumotlar yoritilgan. Ularni talabalar ongiga singdirish dasturida qayd etilgan mavzular bo'yicha o'tiladigan turkum mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladi.

II. FAKULTATIV O'QUV KURSINING MAQSADI

Talaba-yoshlarda milliy qadriyatlarga hurmat ruhini tarbiyalash, ulug' ajdodlarimiz bosib o'tgan hayot yo'lini o'rnatishda ko'rsatish, Muqimiy hayot yo'li va ijodiy merosini o'rganishning dolzarbligini tushuntirish, milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti ijodkorlarining milliy g'oya targ'ibotidagi o'rni birgina Muqimiy faoliyati misolida ochib berish, Muqimiyning bugungi milliy ma'naviyatimiz, boy madaniy merosimiz xazinasida tutgan o'rni, qadr-qimmatini asoslashdan iborat.

III. FAKULTATIV O'QUV KURSINING VAZIFALARI

- XIX asr ikkinchi yarmi va XX asr boshlaridagi Turkistonda kechgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda Muqimiyning tutgan o'rni va mavqeyini ochib berish;
- Muqimiy hayoti va ijodiga oid ma'lumotlarni birlamchi manbalar asosida xollisona yoritib berish;
- Muqimiy ijodiga doir ma'lumotlarni va ularning o'rganilishini muqimiyshunos olimlar tadqiqotlari asosida ochib berish;
- shoir lirik merosining janrlar ko'lamini va badiiy-g'oyaviy xususiyatlarini ochib berish;
- Muqimiy hajviy asarlarida qalamga olingan jamiyat tanqidi, davrning ijtimoiy-siyosiy voqealariga shoir munosabatini ko'rsatib berish;
- ijodkor "Sayohatnoma"larida tasvirlangan ona-Vatan tabiati, xalqning yashash tarzi, amaldorlar fed-atvori singari masalalarni talabalar ongiga singdirish.
- Muqimiy hayoti va ijodiy merosini o'rganishda muhim ahamiyatga molik bo'lgan shoir dastxat bayozlarini tahlil qilish;
- Muqimiy ijodining sho'rolar davridagi noxolis, biryozlama talqinlarini tushuntirish;
- Muqimiy hayot yo'li va faoliyatidagi xalqchilik, sadoqat, mardlik, fidoyilik, ma'rifatparvarlik, rostgo'ylik kabi fazilatlarining ma'naviy-axloqiy mohiyati va bugungi kun yoshlari kamolotidagi o'rni tushuntirish.

Mazkur dastur va uslubiy qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Toshkent shahrida tashkil etilgan Adiblar xiyoboniga 2020-yil 20-may kuni tashrifi davomida berilgan topshiriqlar va o'tkazilgan majlis 35-sonli bayoniga asosan ma'rifatparvar, lirik va satirik shoir Muhammad Aminxo'ja Muqimiy hayoti va ijodini oliy ta'lim muassasalarida o'qitish uchun ishlab chiqildi.

Dasturda Muqimiy hayoti va ijodi, asarlari manbasiga doir barcha ma'lumotlar qamrab olindi. Dastur tarkibida Muqimiy hayoti va ijodiga doir ma'lumotlar nazariy va birlamchi manbalar asosida yoritildi. Muqimiy adabiy-estetik tafakkuri, badiiy mahorati va ilgari surgan g'oyalarni talaba-yoshlarga sodda va tushunarli qilib yetkazish maqsad qilindi.

Mazkur dastur va uslubiy qo'llanma Muhammad Aminxo'ja Muqimiy hayoti va ijodini o'rganish yuzasidan o'quv mashg'ulotlarini olib boruvchi oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari uchun mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir:

Shuhrat Sirojiddinov,
filologiya fanlari doktori,
professor

Tuzuvchi:

Qo'ldosh Pardayev,
filologiya fanlari doktori, dotsent

Taqrizchilar:

Shahlo Xojieva,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD)

Adiba Davlatova,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent

Mazkur uslubiy qo'llanma Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2020-yil 21-avgustdagi 1-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

IV. FAKULTATIV O'QUV KURSINI O'ZLASHTIRISHGA QO'YILADIGAN TALABLAR

- O'zbek mumtoz va milliy uyg'onish adabiyotining, xususan, Muqimiy adabiy merosining bugungi milliy mafkuramiz bilan hamohang jihatlarni tushunib yetishlari;
- Muqimiy hayoti va ijodi haqida bilimga ega bo'lishlari, o'zlashtirgan bilimlarni to'g'ri anglashi;
- shoir lirik merosining janrlari va badiiy-g'oyaviy xususiyatlarini o'zlashtirish;
- ijodkor "Sayohatnoma"laridagi ona-Vatan tabiati haqidagi bandlardan yod olishi;
- Muqimiy dastxatida yozilgan she'riy asarlarni tahlil qilish va shoir adabiy-estetik tafakkurini o'rganish;
- shoirlar hajviy asarlarida ko'tarilgan masalalarning bugungi kun uchun ham nihoyatda zarurligini tushinib etish;
- Muqimiy ijodining sho'rolar davridagi biryozlama talqinlarini o'rganish va ularni mustaqillik mafkurasi nuqtai nazaridan talqin qilishi.

V. FAKULTATIV O'QUV KURSINING BOSHQA FANLAR BILAN BOG'LIQLIGI

Fakultativ o'quv kursi - "Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti", "O'zbek adabiyoti tarixi", "Pedagogika", "Tarix", "Madaniyatshunoslik", "Siyoatshunoslik", "Milliy g'oya va mafkura" va ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan o'zaro aloqador hisoblanadi.

VI. FAKULTATIV O'QUV KURSINING HAJMI VA MAZMUNI

Fakultativ o'quv kursining hajmi:

№	Mashg'ulot turi	Ajratilgan soat
1	Ma'ruza	8
2	Muloqot	4
3	Munozara	4
4	Taqdimot	4
JAMI:		20

Mashg'ulotlarning mavzulari, mazmuni, kutiladigan natija va ularga ajratilgan soatlarning miqdori:

Mavzular	Mazmuni	Kutiladigan natija	soat
1 Muqimiy hayoti va ijodining o'rganilishi	MA'RUZALAR Muqimiy hayoti va ijodini o'rganish uning hayotlik chog'idan boshlangani. Jumladan, "Turkiston vi-loyatining gazetasi" (1891-1903-1907 yilgi sonlari)-da shoirning lirik va hajviy she'rlari chop etilishi. XX asrning 30-yillarida shoir adabiy merosiga doir tadqiqotlar. XX asrning 50-yillaridan so'ng Muqimiy hayoti va ijodiga munosabatlar. Sho'r davri muqimiyshunosligida shoir ijodi turli xil bahs-munozaralarga sabab bo'lgani. Ammo ularning barchasida Muqimiy ijodi sho'r davri mafkurasiga ko'ra biryozlama talqin etilishi. Professor G.Karimovning 1962-yili yoqlangan "O'zbek demokrat shoiri Muqimiy va uning davri adabiyoti" mavzuidagi doktorlik dissertatsiyasi muqimiyshunoslikda alohida o'rinni tutishi. Istiqbol yillarida ham Muqimiy ijodiy merosi ustida ilmiy izlanishlar olib borilgani. Ayniqsa, shoir asarlarining sovet davridagi nashrlariga kiritilmagan ayrim she'rlar keng jamoatchilik e'tiboriga havola etilishi. Bu jihatdan Q.Pardaevning "Mu-	Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti haqida Muhammad Aminxo'ja Muqimiy hayoti va ijodi misolida tushuncha hosil qiladilar, XIX asr ikkinchi yarmi XX asr boshlaridagi davr ijtimoiy-siyosiy jarayonlari haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Muqimiy hayoti va ijodi haqida tadqiqotlarni o'rganish. Muqimiy merosini mustaqillik mafkurasi mezonlari asosida qayta baholash, Muqimiyning davr ijtimoiy-siyosiy voqealariga munosabatini, ijodkor sifatidagi tutumini belgilash nechog'lik dolzarb vazifalardan ekanligi haqida xulosa chiqarish ko'nikmalari hosil bo'ladi.	8 2

	qimiy she'riyati: main tarixi, tahriri va talqini" mavzusidagi monografiyasining nashr etilishi kabi masalalar haqida ma'lumot beriladi.		
2	Muqimiyning hayot yo'li	Muhammad Aminxo'ja 1850-yilda Qo'qonda Bekvachcha mahallasida tug'ilgani. Otasi 1836 yilda Qo'qonga ko'chib borib o'rmasib qolgan toshkentlik Mirzaxo'ja Mirfozil bo'lib, asli kasbi novvoychilik bo'lgani. Onasi Biboysha asli xo'jandlik bo'lgani. Muqimiyning bolalik va tahsil yillari. Shoirning oilaviy muhiti. Ijodkorning davlat idoralaridagi ishlari. Muqimiyning Toshkent safari haqida ma'lumotlar beriladi.	2
3	Muqimiy ijodiy merosi	Muqimiy ijodiy merosi 11 ming misraga yaqinligi. Ular asosan lirika va hajviyotdan iborat ekanligi. Muqimiy tabiatan hozirjavob kishi bo'lganligi. Ko'plab zamondoshlari singari o'zbek va tojik tilida baravar she'rlar yoza olgani. Muqimiy ijodiy merosining: Lirika (g'azal, muxammas, murabba', masnaviy, ruboiy, fard). Hajviyot (satira, yumor). Sayohatnomalar (uch qismdan iborat). Maktublar (sheriyy va nasriy shaklda) - tarzida tavsiflanishi. Shoirning	2

	"Ho'qandlik bir boyning sha'niga Muqimiy shoirning aytkon she'ridur", "Bachchag'ar" radifli satirasi, "Sayohatnomalar" yangicha, mustaqillik mafkurasi tamoyillari asosida talqin qilinadi	esa "Yurti hama rozi ded, Bechora beozor ekan" - tarzida berilishi. "Sayohatnoma"ning yana bir bandi ham tahrir qilingani. Tahrir natijasida "bir donish" so'zi "bedonish"ga, "bekor" so'zi badkor"ga aylangani kabi masalalarni tushunib yetadilar.	
4	Muqimiy ijodiy manbalari	Muqimiy adabiy merosi uchraydigan 39 ta qo'lyozma, 14 ta toshbosma majmua va bayozlar, uchta arxivdagi, bitta vaqtli matbuot, bitta to'plam hamda Po'latjon Qayyumov asarlaridagi materiallar qiyosiy tahlil qilinishi. Ular orasidan shoirning 5 ta dastxat bayoz va shoir dastxati uchraydigan uchta qo'lyozma majmua doir ma'lumotlar o'rganilgani. Mazkur manbalardan Muqimiyning hanuzgacha ilmiy jamoatchilikka ma'lum bo'lmagan 13 ta g'azal, 3 ta muxammas janridagi she'rlari (194 misra) talqin qilinadi.	2
SUHBAT-MULOQOTLAR			
1	Muqimiy muvashshahlari	Muvashshah haqida nazariy ma'lumot berish. Shoirning muvashshah - g'azallari muqimiyshunoslikda deyarli o'rganilmagan. Shu bois ularni o'rganish Muqimiy adabiy-estetik olamini	2
		Shoir muvashshah - g'azallari. Muvashshahlarda kishi ismlarining berilishi. Muqimiyning adabiy davrasini, yaqin do'stlari kimlar bo'lganini o'rganishda muvashshah	4

	o'rganishda muhim ahamiyatga ega ekanligi. Muqimiy ijodiy merosida 75 ta muvashshah-g'azal mavjudligi aniqlangani. Muqimiyning "Sog'inib" radifi "Mehri ruxsoring-g'a, jono, zordurman sog'inib", "Mehri ruxsoring ko'rarga zordurmiz sog'inib" kabi g'azallari adabiyot ahliga ma'lumligi. Shoirning jamoatchilikka ma'lum bo'lmagan xuddi shu radifdagi "Orazu xoling ko'rarga zordurman sog'inib" deb boshlanuvchi 7 baytli g'azali Oysoxon nomiga bitilgan muvashshah ekanligi. Bu muvashshah-g'azalda har baytning toq misrasidagi Oysoxon ismiga ishora qilingan harflar yig'indisi. Shu kabi shoirning muvashshah - g'azallari tahlil qilinadi.	shah-g'azallar katta ahamiyatga ega. Shoir muvashshahlarida ismi keltirilgan shaxslar Muqimiy hayotida alohida o'rin tutgani. Bu kishilar ismi Furqat, Zavqiy, Muhyi va Haziniy muvashshah-g'azallarida ham ko'p uchra-shi. Muqimiyning Asrorxon, Yusufxon, Qo'zixon, Usmonjon, Muhammadjon, Komilxon, Tillaxon, Nazirxon, Mullajon, Solihjon, Namozxon, Jabborxon, Ho-shimjon, Norsaxon, Adolxon, Siddiqjon, Mansurxon, Abdullaxon, Nizomxon, Sultonxon, Qurbonxon, Qosimjon, Akbarxon, Toshpo'latxon singari yaqinlari nomiga bitgan muvashshah-g'azallarini tahlil qilish ko'nikmalari paydo bo'ladi.	2
2 Muqimiy ta'rixlari	XIX asr oxiri - XX asr boshlari Qo'qon adabiy muhiti namoyandalari ijodidagi ta'rixlar ham muayyan darajada davr tarixiy voqealariga oydinlik kiritishi bilan qimmatligi. Muqimiy adabiy merosidagi ta'rixlar muhim ahamiyatga molik ekanligi. Shoirning turli xil voqealarga bag'ishlab yozilgan ta'rix-	Muqimiy ijodidagi ta'rixlarning mavzu ko'lamiga haqida, ta'rix janrining o'ziga xos xususiyatlari, Muqimiy ta'rixlari tasnifi va tahlili asosida ularda davr voqealari tasviri haqida tasavvurga ega bo'ladi. Muqimiyning "Tarixi zilizlari Andijon az Mavlono Muqimiy	

	larini quyidagicha: "kishilar vafoti munosabati bilan yozilgan ta'rixlar"; "bino va imoratlar qurilishiga bag'ishlangan ta'rixlar"; "ijtimoiy-siyosiy voqealarga doir ta'rixlar" tarzda guruhlashtirish mumkinligi. Jumladan, <i>Bino va imoratlar qurilishiga bag'ishlangan ta'rixlar</i> . Jumladan, Toshkent shahri-rining Darxon mahallasida istiqomat qilgan Mirzo Ubaydullaboy degan kishi bir g'ishtlik masjid qurib, unga Muqimiydan ta'rix yozib berishni iltimos qilgani. She'ning to'rtinchi misrasida keluvchi "Bo-datxonai oliy" jumlasida ta'rix moddasi bo'lib, undan abjad hisobida 1318 hijriy sanasi kelib chiqishi. Uni milodiy hisobga aylantirsak, 1900-yil bosil bo'lishi. Xuddi shunday Muqimiyning ko'plab ta'rixlari xususida tahliliy fikrlar bayon etiladi.	Xo'qandiy" sarlavhali g'azaliga ta'rix tushurilgani. She'r oxirgi baytidagi "darig' Andijon" jumlasida ta'rix moddasi bo'lib, uning abjad hisobidagi qiymati 1323 ga tengligi. Baytning birinchi misrasidagi ishoraga ko'ra, "jon" so'zining "bosh", ya'ni "jim" harfining qiymati 3 raqami chiqarib tashlansa, 1320-hijriy yili hosil bo'lishi. Milodiy hisobda esa 1902-yilga to'g'ri keladi. Demak, Andijon shahridagi dahshatli zilzila 1902-yilda ro'y bergani. Xuddi shu tipdagi ta'rixlarni o'rganish malakasi paydo bo'la-di.	4
1 Muqimiy maktublari	MUNOZARALAR Muqimiyning 18 ta nasriy va 9 she'riy maktubi mavjudligi. Muqimiyning she'riy va nasriy yozishmalari. Muqimiy ijodini o'rganishda shoir maktublari ham alohida ahamiyat kasb etishi. Ularda davr ziddiyatining, shoir ruhiyatining aks etishi. Ular o'z davri ijtimoiy		Muqimiy - Furqat, Muqimiy - Zavqiy, Muqimiy - Nodim, Muqimiy - Almai va boshqa ijodkorlar o'rtasidagi she'riy yozishmalar. Ularda shoir ruhiyatining aks etishi. Maktublarning badiiy xususiyati, ularning qo'lyozmalari,

	masalalarini aks ettirgan asarlar ekanligi. Muqimiyning yangi aniqlangan maktablari tahlili. Maktablarda tilga olingan Zuhur hoji, Sayyid Usmon qozi, Abdumomin, Abdujabbor, Azimjon, Mirza Umar, Mirsalim singari kishilar Muqimiyning do'stlari va yaqin kishilari bo'lgani. Bular ismi shoirming boshqa asarlarida ham ko'p uchrashi to'g'risida ma'lumot berib boriladi.	saqlanish manzili, Shoirning yangi aniqlangan fors-tojik tilidagi maktablari tahlili. Nasriy maktablarda do'stlariga munosabati singari bilimlarga ega bo'lishadi.	
2 Muqimiy va Navoiy	Muqimiy yoshligidanoq Alisher Navoiy ijodini katta hurmat va muhabbat bilan o'rganishi, she'riyatidan ilhomlandi, ko'plab g'azallarga nazirlar bitgani, taxmislar bog'lashi. U Navoiyning yetti g'azaliga taxmis yozib, betakror badiiyat va teran fikrlar bilan yo'g'rilgan muxammaslar yaratgani. Bular shunchaki an'ana mahsuli emas, balki Navoiy asarlari mazmun-mohiyati, poetik mukammalligi hamisha Muqimiyning rom etib kelgani, Muqimiy Navoiyning "Gul" radifi g'azaliga ergashib, oshiqona mavzuda ko'plab g'azal bitgani, Muqimiy Navoiyning hajviy asarlaridan han ta'sirlangani kabi masalalar haqida fikrlar bildiriladi.	Muqimiy Navoiyning "Yondurub olamni, chiq, ey, otashinrxosor gul"- misrasi bilan boshlanuvchi o'n baytli, "Bo'ldi gul" radifi g'azallariga bog'langan muxammaslari tahlili. Muqimiy hajviy asarlarida ham Navoiy poetik an'anasidan mahorat bilan foydalangani, masalan, Navoiyning "Hayratu-l-abror" dostoni bilan Muqimiyning "Tanobchilar" hajviyasini qiyosiy tahlil qilish ko'nikmasiga ega bo'ladi.	2

TAQDIMOT				
1	Muqimiy "Sayohatnoma"lari	O'zbek she'riyatida sayohatnoma janrining shakllanishi Muqimiy ijodi bilan bog'liq, deb talqin etilishi. Bir xil ruh, bir xil tematika va mushtarak badiiy xususiyatlar bilan xarakterlangan sayohatnoma janriga Muqimiy asos solgani, sayohatnomalarining asosiy xususiyatlari quyidagilardir: a) ular to'rtliklar sistemasida, o'ziga xos qofiya usulida (a-a-a-s, b-b-b-s, v-v-v-s kabi) yozilgan; b) har bandining oxirgi - to'rtinchi misrasida "ekan" so'zi radif o'rinda kelgan; v) aruzning rajazi musammani solim (mustaf'ilun, mustaf'ilun, mustaf'ilun) nomasida Qudash, Yayan, Nursux, Beshariq, Konibodom vodiysi bo'ylab qilgan sayohatlari taassurotlarini she'r qilib yozdi va bular "Sayohatnoma" nomi bilan shuhrat topgani. Bular shoirning Qo'qon - Farg'ona, Qo'qon - Shohimardon, Qo'qon - Isfara sayohatlari taassurotlari ekanligi. "Sayohatnoma"lar jami: 77 band, 308 misra ekanligi asoslab beriladi.	"Sayohatnoma"larning taxminan 1890 yil atroflarida yozilgani hisobga olinsa, uning qanday og'ir sharoitda yaratilgani. Muallif kayfiyati, holati, atrofmuhiga, kishilarga munosabati "Sayohatnoma" satrlarida ayon sezilib turishi. Masalan, shoir Shohimardon tomon yo'l olar ekan, Ultarma, Do'moncha, Bo'rbaqiq, Oq yet, Roshidon, Zohidon, Oltariq, Chimyon, Vodil qishloqlari bilan tanishtirishi. Ularning har birini ta'rif-tavsif etgani. Xuddi shuningdek, keyingi sayohatnomasida Qudash, Yayan, Nursux, Beshariq, Konibodom kabi qishloq va shaharlar bilan bog'liq tafsilotlar berilgani. Shoir soya-salqiga ko'milgan Rapqonni, to'zlorlari kishini mahliyo qiladigan Yayanliyo zavq-shavq bilan maqtashi. "Sayohatnoma"larda amaldorlarning fel-atvorining tasvirlanishi kabi masalalarni anglab yetadi.	4
2	Muqimiy hajviyalari	XIX asr oxiridagi tarixiy sharoitda tomirotgan	Sho'rrolar davrida Muqimiyning	2

	–Muqimiy hayoti va ijodiy merosini o'rganishda muhim ahamiyatga molik bo'lgan shoir dastxat bayozlarini tahlil qilish; –Muqimiy ijodining sho'rolar davridagi noxolis, biryoqlama talqinlarini tushuntirish; –Muqimiy hayot yo'li va faoliyatidagi xalqchilik, sadoqat, mardlik, fidoyilik, ma'rifatparvarlik, rostgo'ylik kabi fazilatlarining ma'naviy-axloqiy mohiyati va bugungi kun yoshlari kamolotidagi o'rmini tushuntirish.				
Talabalar uchun talablar	Fakultativ kursni o'zlashtirish jarayonida talaba: - milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti mohiyati; - Muqimiyning hayoti va ijodi; - yangi o'zbek adabiyotining shakllanishiga xos xususiyatlari <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i>; - Muqimiy yashagan davr Qo'qon adabiy muhitining o'ziga xos xususiyatlari; - Muqimiyning adabiy maktab tashkil etishi ; - Muqimiy hayot yo'li; - Muqimiy ijodiy merosi; - yangi adabiyotning shakllanishida Muqimiy ijodining tungan o'rmini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; - milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyotining O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotidagi rolini tushuntira bilish; - milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti vakillarining hayoti va ijodini o'rganilish darajasini tahlil qila olish; - adabiyotning ijtimoiy mohiyatini tushuntira bilish; - milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti shakllanishiga sabab omillarni izohlay olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.				
Elektron pochta orqali munosabatlar tartibi	Professor-o'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqa elektron pochta orqali ham amalga oshirilishi mumkin.				
Sillabus taqvim:					
O'tiladigan mavzular ro'yxati					
№	Mavzular	Ma'ruza	Suhbat-muloqot	Munozara	Taqdimot
1	Muqimiy hayoti va ijodining o'rganilishi	2 soat			
2	Muqimiyning hayot yo'li	2 soat			
3	Muqimiy ijodiy merosi	2 soat			

4	Muqimiy ijodi manbalari	2 soat		
5	Muqimiy muvashshahlari		2 soat	
6	Muqimiy ta'rixlari		2 soat	
7	Muqimiy maktablari			2 soat
8	Muqimiy va Navoiy			2 soat
9	Muqimiy "Sayohatnoma"lari			2 soat
10	Muqimiy hayiyalari			2 soat
Jami		8 soat	4 soat	4 soat
Asosiy adabiyotlar:				
1. Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti darsligi. (B.Qosimov, U.Dolimov, Sh.Yusupov, S.Ahmedov, N.Jabborov, Sh.Rizaev). – T.: Ma'naviyat, 2004. –B.458. 2. Pardayev Q. Muqimiy she'riyati: matn tarixi, tahriri va talqini. (Monografiya). –T.: Muharrir, 2019.-B. 220. 3. Karimov G'.Muqimiy hayoti va ijodi. (Monografiya). – T.: Adabiyot va san'at, 1970. -B. 213.				
Qo'shimcha adabiyotlar:				
1. Qayyumov P. Tazkirai Qayyumiy. Uch jildlik. – T.: Qo'lyozmalar instituti, 1998. –B. 560. 2. Muqimiy. Asarlar to'plami. (Nashrga tayyorlovchi: G'.Karimov). – T.: O'zbekiston davlat badiiy adabiyot nashriyoti, I tom, 1960.-B. 375. 3. Muqimiy. Asarlar to'plami. (Nashrga tayyorlovchi: G'.Karimov). – T.: O'zbekiston davlat badiiy adabiyot nashriyoti, II tom, 1960.-B. 192. 4. Madaminov A. Yangi bayoz. –T.: Fan, 1997.-B. 98. 5. Muqimiy. Bog' Aro. Tanlangan asarlar. (Nashrga tayyorlovchi: A.Turdiyev). T.: Akademnashr, 2010.-B. 312. 6. Abdug'afurov A. Muqimiy satirasi. – T.: Fan, 1976. -B. 120. 7. Biz bilmagan Muqimiy. (Yangi aniqlangan asarlar. Nashrga tayyorlovchi: Pardayev Q). –T.: Muharrir, 2019. -B. 136. 8. Muqimiy. Ko'nglum sandadur. Tanlangan asarlar (Nashrga tayyorlovchi: E.Ochilov). – T.: Sharq, 2009.-B. 272. 9. Mo'minov I. O'zbekiston ijtimoiy-				

MA'RUZA MASHG'ULOTNING TEXNOLOGIK XARITASI

Fan dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti	falsafiy tafakkuri tarixidan. – T.: O'z FA, 1960. -B.289. 10.Furqat va Muqimiy haqida maqolalar (To'plovchi G'.Karimov). T.: Badiiy adabiyot, 1958.-B. 151. 11.Qayumov A. She'riyat jilolari. – T.: O'qituvchi, 1997. -B. 125. 12.Yoqubov H. O'zbek demokrat shoiri Muqimiy. – T.: O'zFan, 1953. -B. 134. 1. www.ziyounet.uz 2. www.e-tarix.uz 3. www.ziyouz.com 4. www.alisher navoiy.uz 5. www.literature.uz 6. www.kutubxona.uz

“MUHAMMAD AMINXO'JA MUQIMIY HAYOTI VA IJODI” KURSINI O'QITISHNING MA'RUZA TEXNOLOGIYASI

Vaqt: 2 soat	Talabalar soni	nafar
O'quv mashg'ulotining shakli	Muammoli ma'ruza	
Ma'ruza mashg'ulotining rejasi	O'quv mashg'ulotining maqsadi: Muqimiy hayot yo'li va ijodiy merosini o'rganishning dolzarbligini tushuntirish, milliy uyg'unlash davri o'zbek adabiyoti ijodkorlarining milliy g'oya targ'ibidagi o'rni birgina Muqimiy faoliyati misolida ochib berish, Muqimiyning bugungi milliy ma'naviyatimiz, boy madaniy merosimiz xazinasida tutgan o'rni, qadr-qimmatini asoslashdan iborat.	
Pedagogik vazifalar:	O'quv faoliyatining natijalari. Talaba: - Muqimiy hayoti, ijodi haqida ko'nikma va bilimga ega bo'ladi; - shoir she'riy asarlarining badiiy-g'oyaviy xususiyatini o'zlashtiradi va tashlaydi; - Muqimiy lirikasi manbalarini tasniflaydi va tahlil qiladi.	
O'qitish uslubi va texnikasi	Visual ma'ruza, blits-so'rov, bayon qilish, klaster, "BBB" texnikasi	
O'qitish vositalari	Ma'ruzalar matni, E-board, tarqatma materiallar, grafik organayzerlar	
O'qitish shakli	Jamo va guruh bo'lib ishlash	
O'qitish shart-sharoiti	Elektron doska bilan jihozlangan xona	

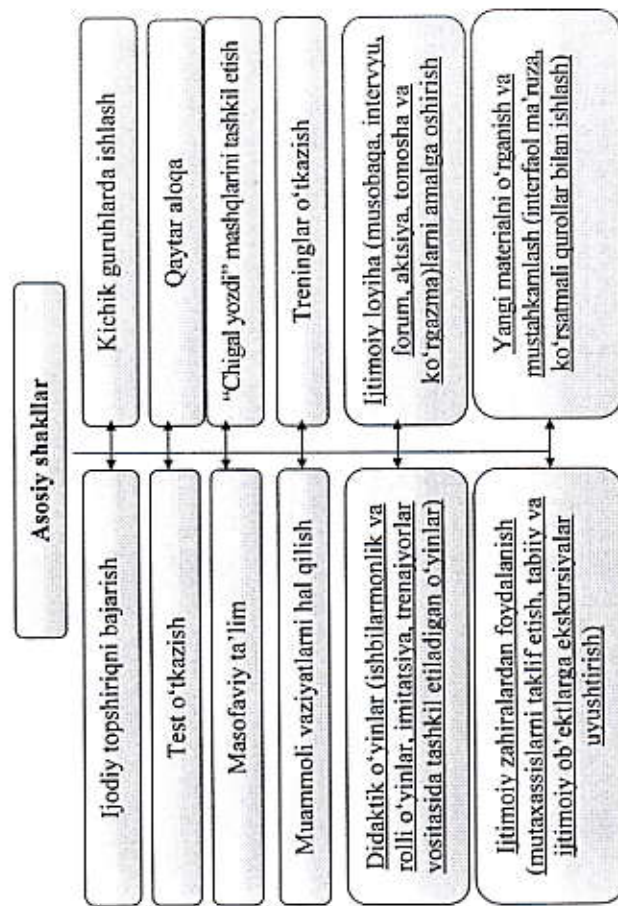
Ish bosqich-lari va vaqti	O'qituvchi	Faoliyat	Talaba
1-bosqich. O'quv mashg'uloti-ga kirish. 10 daqiqa	O'qituvchi mashg'ulot mavzusini e'lon qiladi. Dars maqsadini aniq tushuntiradi, har bir bosqich uchun ajratilgan vaqt hajmini aniqlaydi, darsdan kutilayotgan natijalarni eslatadi.	Talabalar mashg'ulot mavzusi hamda bosqichlari, qoidalari, kutilayotgan natijalarni aniq tushunib oladilar. Jamoaviy ta'limiy faoliyatga tayyor bo'ladilar, mavzuga nisbatan qiziqish shakllanadi.	
2-bosqich. Asosiy bosqich. 55 daqiqa	Ma'ruza mashg'uloti rejasi va tuzilishiga muvofiq ta'lim jarayonini tashkil qiladi. Tipologiya tushunchisi bilan tanishtiradi. Umumiy tipologik metodni tavsiflaydi. Tillarni geneologik guruhlash qonun-larini tushuntiradi. Morfologik tipologiya usullarini izohlaydi. (ma'ruza matni tayanch o'quv axborotida keltiriladi). Ma'ruzani bayon qilish davomida interfaol o'qitish usullarini qo'llash orqali talabalarni faollashtirishga erishadi, talabalarga muammoli savollar bilan murojaat qiladi.	Mashg'ulot mavzusi bo'yicha nimalarni bilishlari, nimalarni bilishni istashlari aniqlashirib olinadi va bunda jadvalning 3-ustuni darsning yakuniy bosqichida to'ldiriladi. Talaba-larda ta'limiy faoliyatga nisbatan motivatsiya rivojlanadi, o'quv-bilish faoliyatlari to'g'ri rejalashtiriladi. Ularda ta'limiy maqsadlar asosida hamkorlikda ishlash, izlanish ko'nikmalari tarkib topadi. Talabalar o'qituv-chi tomonidan berilgan muam-moli savollarga shaxsiy fikr, nuqtai nazarlaridan kelib chiqqan holda erkin fikr bildiradilar. O'rganayotgan muammo yuzasi-dan shaxsiy fikr, munosabat tarkib topadi, talabalar faolla-shadi. Taqdimotda keltirilayot-gan ma'ruza matnini tezislar shaklida yozib oladilar. Talabalar faol hamkorlikda ta'lim olishni o'rganadilar, ularda onglik va mas'uliyatlik kabi kasbiy sifat-lar shakllanadi. Refleksiya bosqi-chida talabalar o'qituvchi tomo-nidan berilgan muammoli savol-lar xususida fikrlaydilar, o'z nuqtai nazarlarini bildiradilar.	
3-yakuniy bosqich. 10 daqiqa	Talabalar tomonidan ma'ruza-da keltirilgan o'quv axboroti-ning o'zlashtirilganlik darajasi-	Ilmiy axborot yozishda faol ishtirok etadilar.	

	ni aniqlash maqsadida mavzuga oid kichik esse yozish topshirig'i beriladi. Ilmiy axborot muhokama qilinadi.	
Mustaqil ta'lim uchun topshiriq. 5 daqiqaga	Mavzuni to'liq o'zlashtirish, muloqot vositalarining har biriga misollar tayyorlab kelish.	Mavzu bo'yicha maqola tayyorlaydilar.

VII. KURS YUZASIDAN MASHG'ULOTLAR VA MUSTAQIL TA'LIM YUZASIDAN KO'RSATMALAR

- O'qitishda kasbiy yo'naltirilganlikni amalga oshirishdagi faoliyati.
- Ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash yuzasidan o'qituvchining amaliy faoliyati quyidagi bosqichlar:
- innovatsion texnologiyalarning metodologik asoslarini o'zlashtirgan holda uni pedagogik amaliyotda qo'llash yo'llarini belgilash;
  - innovatsion texnologiyalar talablari asosida ta'lim-tarbiya jarayonini loyihalash;
  - o'qitishning barcha shakllari: ma'ruza, seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari, auditoriyadan tashqari mashg'ulotlar, mustaqil ta'limning didaktik maqsadlarini e'tiborga olgan holda innovatsion texnologiyalarni tanlash va joriy etish;
  - o'qitishning asosiy shakllari bo'lgan ma'ruza, seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarida o'rganiladigan mavzuni mazmunini e'tiborga olgan holda axborot-kommunikatsion va pedagogik innovatsiyalarni uyg'unlashtirish va amalda qo'llash;
  - mazkur jarayondan olingan natijalarni tahlil qilish, umumlashtirish, talabalarning bilim, ko'nikma va malakalaridagi bo'shliqlarni aniqlash, ularni bartaraf etish yo'llarini belgilashdan iborat.
- Ta'lim tizimida interfaol ta'lim texnologiyalarining quyidagi shakllar mavjud:

Ta'lim innovatsiyalari bir necha turga ajratiladi:

1. Faoliyat yo'nalishiga ko'ra: pedagogik jarayonda yoki ta'lim tizimini boshqarishda qo'llaniladigan innovatsiyalar.
  2. Kiritilgan o'zgarishlarning tavsifiga ko'ra: radikal, modifikatsiyalangan hamda kombinatsiyalangan innovatsiyalar.
  3. O'zgarishlarning ko'lamiga ko'ra: tarmoq (lokal), modul va tizim innovatsiyalari.
  4. Kelib chiqish manbaiga ko'ra: jamoa tomonidan bevosita yaratilgan yoki o'zlashtirilgan innovatsiyalar.
- Zamonaviy sharoitda ta'lim samaradorligini oshirishning eng maqbul yo'li - bu mashg'ulotlarning interfaol metodlar yordamida tashkil etish.
- "**Interfaol**" tushunchasi ingliz tilida "interact" (rus tilida "interaktiv") "inter" - o'zaro, ikki tarfлама, "act" - harakat qilmoq, ish ko'rmq kabi ma'nolarni anglatadi.

Interfaol ta'lim - ta'lim jarayoni ishtirokchilarining bilim, ko'nikma, malaka hamda muayyan axloqiy sifatlarni o'zlashtirish yo'lida birgalikda, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etishga asoslanuvchi ta'lim hisoblanadi.

Interfaollik ta'lim jarayoni ishtirokchilarining bilim, ko'nikma, malaka hamda muayyan axloqiy sifatlarni o'zlashtirish yo'lida birgalikda, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etish layoqatiga egaliklaridir.

Mantiqiy nuqtai nazardan interfaollik, eng avvalo, ijtimoiy subyektlarning suhbat, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakat, faoliyatning olib borishlarini ifodalaydi.

IX. O'QUV-USLUBIY ADABIYOTLAR VA ELEKTRON RESURLARI RO'YXATI

Asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar

1. Pardayev Q. Muqimiy she'riyati: matn tarixi, tahriri va talqini. (Monografiya). –T.: Muharir, 2019.-B. 220.
2. Karimov G'. Muqimiy hayoti va ijodi. (Monografiya). – T.: Adabiyot va san'at, 1970. -B. 213.
3. Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti darsligi. (B.Qosimov, U.Dolimov, Sh.Yusupov, S.Ahmedov, N.Jabborov, Sh.Rizaev). – T.: Ma'naviyat, 2004. -B. 458.
4. Muqimiy. Asarlar to'plami. (Nashrga tayyorlovchi: G'.Karimov). – T.: O'zbekiston davlat badiiy adabiyot nashriyoti, I tom, 1960.-B. 375.
5. Muqimiy. Asarlar to'plami. (Nashrga tayyorlovchi: G'.Karimov). – T.: O'zbekiston davlat badiiy adabiyot nashriyoti, II tom, 1960.-B. 192.
6. Biz bilmagan Muqimiy. (Yangi aniqlangan asarlar. Nashrga tayyorlovchi: Pardayev Q). –T.: Muharir, 2019. -B. 136.
7. Muqimiy. Bog' Aro. Tanlangan asarlar. (Nashrga tayyorlovchi: A.Turdiyev). T.: Akademiya, 2010.-B. 312.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Abdug'afurov A. Muqimiy satirasi. – T.: Fan, 1976. -B. 120.
2. Karimov G'. O'zbek adabiyoti tarixi. Uchinchi kitob. – T.: O'qituvchi, 1987. -B. 482.
3. Mo'minov I. O'zbekiston ijtimoiy-falsafiy tafakkuri tarixidan. – T.: O'zFA, 1960. -B. 289.
4. Furqat va Muqimiy haqida maqolalar (To'plovchi G'.Karimov). T.: Badiiy adabiyot, 1958.-B. 151.
5. Qayyumov P. Tazkirai Qayyumiy. Uch jildlik. – T.: Qo'lyozmalar instituti, 1998. -B. 560.
6. Qayyumov P. Xo'qand tarixi va uning adabiyoti. – T.: Tamadun, 2011; Xo'qand tarixi va uning adabiyoti. T.: Tamadun, 2011. -B. 389.
7. Qayyumov A. Qo'qon adabiy muhiti (XVIII-XIX asrlar). – T.: O'zFA nashriyoti, 1961. -B. 562.
8. Qayyumov A. She'riyat jilolari. – T.: O'qituvchi, 1997. -B. 125.
9. Qosimov B. Milliy uyg'onish: jasorat, ma'rifat, fidoyilik. – T.: Ma'naviyat, 2002. -B. 397.
10. Yoqubov H. O'zbek demokrat shoiri Muqimiy. – T.: O'zFA, 1953. -B. 134.

Elektron resurslar

1. www.alisher.navoiiy.uz
2. www.ziyo-net.uz
3. www.literature.uz
4. www.kutubxona.uz
5. www.qr.natlib.uz
6. www.media.natlib.uz
7. www.diss.natlib.uz

MUNDARIJA

1. KIRISH. FAKULTATIV O'QUV KURSINING MAQSADI, VAZIFALARI	3
2. FAKULTATIV O'QUV KURSINI O'ZLASHTIRISHGA QO'YILADIGAN TALABLAR	4
3. "ZULFIYA HAYOTI VA IJODI" KURSINI O'QITISHNING O'QUV-USLUBIY TA'MINOTI	12
4. "MUHAMMAD AMINXO'JA MUQIMIY HAYOTI VA IJODI" KURSINI O'QITISHNING MA'RUZA TEXNOLOGIYASI	16
5. KURS YUZASIDAN MASHG'ULOTLAR VA MUSTAQIL TA'LIM YUZASIDAN KO'RSATMALAR	18
6. MUSTAQIL TA'LIMNI AMALGA OSHIRISH	23
7. FAKULTATIV KURS MAVZULARINING QISQACHA MAZMUNI. MA'RUZALAR	25
8. MULOQOTLAR	28
9. MUNOZARALAR	30
10. O'QUV-USLUBIY ADABIYOTLAR VA ELEKTRON RESURLAR RO'YXATI	34